

VENDIM
Nr. 44, datë 29.6.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 9.4.2015 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 17 Akti, që i përket:

KËRKUES: Edlira Nuredinaj

SUBJEKT I INTERESUAR: Kristo Kamberaj

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimit nr. 00-2014-2555, datë 1.10.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 41/1, 42/1, 43, 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, si dhe nenet 7, 10, 13, 14, 16, 28, 29 të Kodit të Procedurës Civile.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Fatos Lulo, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkueses, që është shprehur për pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar, që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, dhe pasi diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuësja dhe subjekti i interesuar kanë qenë të martuar nga viti 1997 deri në vitin 2009, kur Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë, me vendimin nr. 271, datë 5.2.2009, ka vendosur zgjidhjen e martesës. Kërkuësja i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë për pjesëtimin e pasurisë së përbashkët, kërkesë e cila është pranuar me vendimin e fazës së parë të pjesëtimit nr. 1755 regj., datë 7.9.2009 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë, që ka vendosur: “[...] *lejimin e pjesëtimit të pasurisë së vënë gjatë martesës, duke caktuar në pjesë të barabarta nga 1/2 secili mbi sendet që përfaqësojnë: (1) një apartament me sipërfaqe 251.6 m²; (2) një objekt banesë trekatëshe me sipërfaqe 140 m², kati i parë dyqan [...]*”.

2. Mbi ankimin e paraqitur nga subjekti i interesuar, Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr. 95, datë 23.4.2010, ka vendosur *ndryshimin e vendimit të fazës së parë të pjesëtimit të pasurisë së përbashkët dhe, duke e gjykuar çështjen në fakt, ka rrëzuar padinë e kërkueses.*

3. Kërkuësja ka depozituar rekurs në Gjykatën e Lartë, e cila, me vendimin nr. 00-2012-2245, datë 1.11.2012, ka vendosur *mospranimin e rekursit në dhomë këshillimi.*

4. Kërkuësja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese, e cila, me vendimin nr. 42, datë 7.7.2014, ka vendosur *pranimin pjesërisht të kërkesës, shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr. 00-2012-2245, datë 1.11.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim në këtë gjykatë.*

5. Gjykata e Lartë në rishqyrtimin e çështjes, me vendimin nr. 00-2014-2555, datë 1.10.2014, ka

vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesja kundër vendimit nr. 95, datë 23.4.2010, të Gjykatës së Apelit Vlorë.

II

6. **Kërkuesja** i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese, duke pretenduar cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor gjatë rishqyrtimit të çështjes në Gjykatën e Lartë, në këto drejtime:

6.1. Është cenuar *parimi i paanshmërisë*, pasi Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka favorizuar palën tjetër në gjykim.

6.2. Është cenuar *standardi kushtetues i arsyetimit të vendimeve*, pasi Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë nuk ka marrë në konsideratë vendimin e Gjykatës Kushtetuese në lidhje me arsyetimin e shkaqeve të paraqitura në rekurs.

6.3. Është shkelur *e drejta e aksesit*, pasi Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, duke qenë se kjo çështje u kthye për rishqyrtim nga Gjykata Kushtetuese, duhej ta shqyrtonte çështjen në seancë gjyqësore.

7. **Subjekti i interesuar**, Kristo Kamberaj, në pretendimet parashtruar Gjykatës, ka prapësuar se të gjitha pretendimet e ngritura nga kërkuesja janë shqyrtuar edhe më parë nga Gjykata Kushtetuese dhe në kuptimin procedural dhe kushtetues përbëjnë “gjë të gjykuar”. Sipas tij i vetmi shkak për të cilin Gjykata Kushtetuese vendosi shfuqizimin e vendimit nr. 00-2012-2245, datë 1.11.2012 të Gjykatës së Lartë, lidhet me qëndrimin se pretendimeve me natyrë kushtetuese duhet t’u jepej përgjigje nga Gjykata e Lartë (GJL-ja). Siç rezulton nga vendimi i GJL-së, kjo e fundit e ka përmbushur këtë detyrim, duke u shprehur se “[...] nuk konstaton mosrespektimin e ligjit ose zbatimin e gabuar të ligjit material e procedural [...]”.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkueses

8. Gjykata vlerëson se kërkuesja legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të nenit 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, dhe *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur në Gjykatën Kushtetuese brenda afatit të parashikuar nga ligji. Në kuptim të nenit 30 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, individit, pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e të drejtave të tij, mund ta paraqesë kërkesën në Gjykatën Kushtetuese brenda 2 vjetëve nga data e njoftimit të vendimit të fundit të organit përkatës shtetëror. Në rastin në shqyrtim, vendimi më i fundit në kohë është vendimi nr. 00-2014-2555, datë 1.10.2014 i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (*dhomë këshillimi*).

9. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, Gjykata paraprakisht konstaton se pretendimet e kërkueses lidhur me respektimin e elementeve të procesit të rregullt ligjor, si: e drejta e aksesit, parimi i paanshmërisë dhe standardi kushtetues i arsyetimit të vendimit gjyqësor, janë parashtruar dhe i janë nënshtruar edhe më parë gjykimit kushtetues. Në këto kushte Gjykata çmon se kërkuesja nuk legjitimohet për atë pjesë të pretendimeve të cilat kanë marrë përgjigje në vendimin nr. 42, datë 7.7.2014. Në vijim, Gjykata merr në analizë këto pretendime.

B. Për cenimin e parimit të paanshmërisë

10. Kërkuesja ka pretenduar se Gjykata e Lartë ka favorizuar palën tjetër në gjykim, duke cenuar parimin e gjykimit nga një gjykatë e paanshme. Nga ana e Kolegjit Civil të kësaj gjykate nuk është marrë në konsideratë fakti se deklarata noteriale nr. 60 rep., nr. 1053 kol., datë 21.7.2008 mbi heqjen dorë në mënyrë të njëanshme nga pronësia (e administruar në gjykimin e zakonshëm) është bërë nga kërkuesja në kushtet e dhunës dhe të presionit psikologjik.

11. Meqenëse ky pretendim është vlerësuar edhe më parë nga Gjykata, dhe në kushtet kur kërkuesja nuk ka sjellë asnjë argument të ri në mbështetje të tij, Gjykata çmon t’i përmbahet

qëndrimit të saj të shprehur në vendimin nr. 42, datë 7.7.2014. Konkretisht në këtë vendim Gjykata ka konstatuar se “[...]kërkesja nuk parashtrohet argumente kushtetuese në lidhje me mungesën e garancive procedurale të mjaftueshme nga gjykatat dhe në lidhje me qëndrimin subjektiv të gjyqtarëve në atë proces”. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkeses për cenimin e një prej elementeve të së drejtës për një proces të rregullt gjyqësor, që lidhet me besueshmërinë e gjykatës për të qenë objektivisht e paanshme në perceptimin e publikut, nuk është ngritur në nivel kushtetues”.

C. Për cenimin e standardit kushtetues të arsyetimit të vendimit dhe të drejtën e aksesit në Gjykatën e Lartë

12. Kërkesja ka pretenduar se Gjykata e Lartë nuk ka marrë parasysh pretendimet në lidhje me shkeljet e ligjit procedural dhe material të Gjykatës së Apelit, si dhe nuk ka arsyetuar shkaqet e ngritura në rekurs, duke shkelur parimin e arsyetimit të vendimit. Për këtë arsye, të theksuar edhe nga Gjykata Kushtetuese në vendimin e saj nr. 42, datë 7.7.2014, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë duhej ta kalonte çështjen në seancë plenare.

13. Në vendimin nr. 42, datë 7.7.2014, Gjykata ka mbajtur këtë qëndrim: “Në rastin në gjykim, nisur nga detyrimi që ka Gjykata e Lartë që rast pas rasti t’u japë përgjigje problemeve ligjore që në praktikë lidhen me interpretimin e ligjit material, po edhe për shkak të natyrës së të drejtës së pretenduar, siç është e drejta e pronësisë, Gjykata vlerëson se për sa kohë kërkesja nuk ka marrë përgjigje për pretendimet me natyrë kushtetuese të parashtuara në rekurs, asaj i është mohuar e drejta e aksesit në kuptimin substancial, në këtë kuptim pretendimi për cenimin e kësaj të drejte nga Gjykata e Lartë është i bazuar dhe duhet pranuar.”

14. Gjykata rithekson se zbatimi i detyrueshëm i vendimeve të saj është i garantuar nga Kushtetuta, e cila në nenet 132 dhe 145 të saj sanksionon shprehimisht këtë koncept kushtetues. Vendimet e Gjykatës kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundim-tare. Ato përbëjnë jurisprudencë kushtetuese dhe, për rrjedhojë, kanë efektet e forcës së ligjit. Ky efekt detyrues ka të bëjë si me pjesën urdhëruese, ashtu edhe me pjesën arsyetuese të vendimit. Në respekt të doktrinës dhe të jurisprudencës kushtetuese, Gjykata ka theksuar se efekti detyrues që pasqyrohet mbi argumentet thelbësore të vendimit të saj përbëjnë edhe një *ratio decidendi*, eliminimi i të cilave do ta bënte vendimin, në tërësinë e tij, të pakuptimtë. Nga kjo pikëpamje Gjykata ka theksuar se nga standardi i detyrimit të zbatimit të vendimmarrjes kushtetuese nuk mund të bëjë përjashtim as vet Gjykata Kushtetuese (shih vendimet nr. 5, datë 7.2.2001; nr. 14, datë 3.6.2009; nr. 21, datë 29.4.2010 të Gjykatës Kushtetuese).

15. Në rastin konkret, siç rezulton nga përmbajtja e vendimit nr. 00-2014-2555, datë 1.10.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, çështja është shqyrtuar në dhomën e këshillimit, duke vendosur mospranimin e rekursit. Për nga vetë natyra seleksionuese e dhomës së këshillimit është i pranuar fakti se vendimet që finalizojnë këto gjykime kanë një arsyetim të kufizuar, megjithatë jo në çdo rast ky arsyetim mund të përmbush kriteret përcaktuese të procesit të rregullt ligjor, veçanërisht kur në rekurs ngrihen pretendime me natyrë kushtetuese. Nëse më parë GJK-ja ka vlerësuar (shih më lart vendimin nr. 42/2014) se kërkeses i është cenuar e drejta e aksesit në kuptimin substancial nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, Gjykata çmon se edhe rigjykimi i çështjes në dhomë këshillimi nuk ia ka garantuar kërkeses këtë të drejtë (kupto: e drejta e aksesit).

16. Për rrjedhojë, Gjykata arrin në përfundimin se Gjykata e Lartë nuk i ka përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimet që rrjedhin nga vendimi nr. 42, datë 7.7.2014 për të zhvilluar një proces të rregullt ligjor gjatë rigjykimit të çështjes në po atë gjykatë. Në këto kushte, duke mbajtur në konsideratë edhe efektin detyrues të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, të shtjelluar më lart, Gjykata çmon se pretendimi i kërkeses për cenimin e së drejtës së aksesit është i bazuar dhe se vendimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë duhet të shfuqizohet.

17. Gjykata vë në dukje faktin se shqyrtimi gjyqësor i çështjeve në mënyrë të përsëritur çon në kohëzgjatje të paarsyeshme të procesit gjyqësor, madje duke krijuar një precedent i cili ka premisë të ndikojë edhe në efektivitetin e gjykit kushtetues. Në këtë kuptim, Gjykata vëren se parregullsitë e konstatuara prej saj në lidhje me respektimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor nga gjykatat

e zakonshme, duhet të korrigojen në rigjykimin e çështjes.

18. Si përfundim, Gjykata çmon se kërkesa duhet pranuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, shkronja “P”, dhe 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin kërkesës.
- Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2014-2555, datë 1.10.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.
- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Vladimir Kristo, Gani Dizdari, Vitore Tusha, Besnik Imeraj

Anëtarë kundër: Sokol Berberi, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen me kërkuese Edlira Nuredinaj jam kundër qëndrimit të shumicës për pranimin e kërkesës, duke shfuqizuar vendimin nr. 00-2014-2555, datë 1.10.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, dhe, për pasojë, dërgimin e çështjes për rishqyrtim në po atë gjykatë.

2. Kërkuessa i është drejtuar edhe më parë Gjykatës Kushtetuese për shfuqizimin e procesit gjyqësor ku ajo ka qenë palë, dhe me vendimin nr. 42, datë 7.7.2014 është vendosur pranimi pjesërisht i kërkesës, shfuqizimi i vendimit nr. 00-2012-2245, datë 1.11.2012 i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, dhe dërgimi i çështjes për rishqyrtim në po atë gjykatë. Në këtë vendim Gjykata ka vlerësuar: *“Për sa kohë kërkuessa nuk ka marrë përgjigje për pretendimet me natyrë kushtetuese të parashtruara në rekurs, asaj i është mohuar e drejta e aksesit në kuptimin substancial, dhe, në këtë kuptim, pretendimi për cenimin e kësaj të drejte nga Gjykata e Lartë është i bazuar dhe duhet pranuar”* (shih paragrafët 15-19 të vendimit nr. 42/2014).

3. Në këtë çështje kam qenë kundër vendimit të shumicës, duke argumentuar, bazuar në jurisprudencën e Gjykatës, se në rastet kur nuk konstatohet cenimi i së drejtës për proces të rregullt ligjor në procesin gjyqësor të zhvilluar në të tria shkallët e gjykimit, nuk mund të vihet në dyshim procesi i zhvilluar në Gjykatën e Lartë, duke u mbështetur thjesht në faktin se është vendosur mospranimi i rekursit në dhomë këshillimi. Po ashtu, vlerësimi im në atë çështje ka qenë se në rastet kur ka interpretime të ndryshme të ligjit nga gjykatat e zakonshme, kjo nuk nënkupton që Gjykata e Lartë ka detyrimin të shprehet lidhur me mënyrën se si ai ligj i zbatueshëm duhet të interpretohet. Edhe pse rekursit shqyrtohen në dhomë këshillimi, shqyrtimi i tyre nuk është vetëm një konstatim formal i paraqitjes së shkaqeve ligjore në rekurs, por konsiston në vlerësimin e këtyre shkaqeve dhe bazueshmërisë së tyre, duke analizuar materialet e dosjes gjyqësore. Në rastet kur Kolegji i Gjykatës së Lartë konstaton se shkaqet, pavarësisht nga mënyra e paraqitjes së tyre, kanë të bëjnë me vlerësimin e provave e bindjen e brendshme të gjykatave të shkallëve më të ulëta apo me pretendime që objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, ka të drejtë të mos e pranojë rekursin. Po ashtu, nëse Kolegji i Gjykatës së Lartë arrin në përfundimin se interpretimi që ka bërë gjykata e apelit, i cili është ai që kundërshtohet në rekurs, është i drejtë, është në kompetencën e tij të vendosë mospranimin e rekursit.

Kjo është edhe përgjigja që u jep Gjykata e Lartë pretendimeve të ngritura në rekurs nga palët.

4. Në të njëjtën linjë me sa më sipër, vlerësoj se kërkesa e re e paraqitur nga kërkuësja nuk duhej të pranohej për të njëjtat arsye të shprehura në mendimin e mëparshëm në pakicë. Gjykata e Lartë, duke respektuar fuqinë detyruese të vendimit të Gjykatës Kushtetuese, e ka marrë sërish në shqyrtim këtë çështje, me një përbërje të ndryshme të Kolegjit Civil, duke vlerësuar shkaqet e paraqitura në rekurs nga ana e kërkuësës. Asnjë dispozitë ligjore nuk e detyron Gjykatën e Lartë që në raste të tilla ta shqyrtojë çështjen në seancë gjyqësore. Jo vetëm kaq, por Gjykata Kushtetuese nuk ka gjetur cenim të së drejtës së aksesit në një rast të shqyrtuar prej saj ku edhe pse ka prishur një vendim të seancës gjyqësore dhe e ka kthyer çështjen për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë, kjo e fundit ka vendosur mospranimin e rekursit tashmë në dhomë këshillimi, edhe pse shkaqet e rekursit ishin vlerësuar më parë prej saj se ishin të tilla që duhej të shqyrtoheshin në seancë gjyqësore. Në këtë çështje Gjykata ka vlerësuar se nuk është cenuar e drejta e aksesit, për sa kohë që pas kthimit të çështjes në Gjykatën e Lartë, pretendimet e paraqitura në rekurs janë marrë në shqyrtim në dhomën e këshillimit dhe u është dhënë përgjigje se nuk janë të tilla nga ato që parashikon dispozita përkatëse procedurale (*shih vendimin nr. 52, datë 14.11.2014, me kërkuese Aurora Topçin*).

5. Duke i qëndruar mendimit tim të shprehur më parë në disa çështje të kësaj natyre, dua të ritheksoj se vlerësimi i shkaqeve ligjore të paraqitura në rekurs është kompetencë e dhomës së këshillimit dhe nuk mund të bëhet kurrsesi objekt i vlerësimit nga ana e Gjykatës Kushtetuese. Në këtë kuptim, çështjet e ngritura në rekurs nga kërkuësja janë të tilla që kanë të bëjnë me mënyrën e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit nga gjykatat më të ulëta dhe i vetmi organ që ka kompetencën për t'u shprehur lidhur me to, është Gjykata e Lartë, çka ajo e ka bërë në rastin konkret nëpërmjet vendimit të dhënë në dhomën e këshillimit. Për sa kohë Gjykata e Lartë ka vendosur sërish mospranimin e rekursit, kjo do të thotë se shkaqet e ngritura në të nga kërkuësja, që janë paraqitur si shkaqe ligjore për prishjen e vendimit të gjykatës së apelit, nuk gjejnë mbështetje as në ligj, as në materialet e çështjes. Nëse Gjykata Kushtetuese nuk identifikon cila është shkelja e kryer nga gjykatat më të ulëta, edhe duke e kthyer çështjen në atë gjykatë, nëse është e nevojshme, ajo nuk mund të mjaftohet me faktin se rekursi është shqyrtuar në dhomë këshillimi. Një qëndrim i tillë i Gjykatës vë në dyshim dhe nuk qartëson standardet që duhet të ndjekë Gjykata e Lartë në ushtrimin e kompetencës së saj për shqyrtimin paraprak të rekurseve në dhomë këshillimi. Nuk është e qartë në të tilla qëndrime nëse Gjykata e Lartë duhet të kalojë për shqyrtim në seancë gjyqësore çdo çështje që ngre formalisht probleme kushtetuese dhe ligjore apo nëse duhet të arsyetojë çdo vendim të dhomës së këshillimit, ndërkohë që tashmë ka një standard arsyetimi të këtyre lloj vendimesh, i cili edhe nga GJEDNJ-ja nuk është gjetur në kundërshtim me standardet e KEDNJ-së. Të tilla qëndrime formale të Gjykatës Kushtetuese, kur siç e përmenda, ajo nuk konstaton apo nuk u jep vetë përgjigje pretendimeve të kërkesës që lidhen me procesin në gjykatat e faktit, bien ndesh me qëllimin e ligjit për karakterin seleksionues të dhomës së këshillimit. Për këtë arsye, vlerësimet që bën kolegji në dhomën e këshillimit, nuk mund të përbëjnë *a priori* proces të parregullt ligjor dhe të passjellin kurdoherë shfuqizimin e vendimeve nga Gjykata Kushtetuese. Një qëndrim i tillë është në kundërshtim me përmbajtjen e dispozitave kushtetuese dhe do ta kthente padrejtësisht Gjykatën Kushtetuese në një instancë më të lartë gjykimi (*shih vendimin nr. 210, datë 27.12.2001 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Për sa më sipër, vlerësoj se edhe në rastin konkret Gjykata e Lartë ka vepruar në përputhje me kompetencat e saj ligjore, si edhe në respektim të fuqisë detyruese të vendimit të Gjykatës Kushtetuese. Për pasojë, në kushtet kur pretendimet e paraqitura nga kërkuësja janë të pabazuara, Gjykata duhej të vendoste rrëzimin e kërkesës.

Anëtare: Altina Xhoxhaj